

תמצית העמוד

סיכומי גמרא רש"י קצרים וברורים ללומדי העמוד היומי

גיליון 7 | שבת כ"ט: - מ"ד. | ניסן ה'תשפ"ד

תמצית
להענג בידיעת התורה

כ"ט: באיזה אופן אסור להדליק נר לשבת, שמו

יסתפק מן השמן - אין להניח שפופרת של ביצה עם שמן שיטפסף לנר הדולק בשבת, שמו יסתפק מן הנר בשבת, וכיון שהקצהו לנר חייב משום מכבה, ואפי' בשפופרת של חרס דמאיס, אסור. ואם היוצר חיבר מתחילה את השפופרת לנר, או שבעה"ב חיברה בסיד או בחרסית כעין יוצר, מותר מפני שהוא כלי אחד ואין לחוש שיקח משם שמן. וכן אין לשים קערת שמן ולתת ראש הפתילה בתוכה, אע"פ שיש הפסק בין הקערה לנר. ורבי יהודה מתיר בכל אלו דלא גזר. הגמ' מביאה צריכותא לג' מקרים אלו. עוד מביאה הגמ' שבבית נתזה השתמשו בשבת בשפופרת ביצה מנוקבת, מפני שהיו זריזים.

מחלוקות ר"י ור"ש

דבר שאינו מתכוין - לרבי שמעון דבר שאין מתכוין מותר, ועל כן גורר אדם מיטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ, ולרבי יהודה דבר שאין מתכוין אסור, ולכן אסור לגרור מיטה כסא וספסל אף שאין כוונתו לעשות חריץ, ואף בעלית שיש אסור, גזירה אטו עליה שאינה מרוצפת. לעולא נחלקו בקטנים אבל גדולים שא"א בלא גרייה מותר אף לר"י, ולר"י ירמיה מחלוקת בגדולים אבל בקטנים לכ"ע אסור, ורבה מוכיח שר"ש מתיר אף בקטנים, ממה שהתיר ר"ש למוכרי כסות ללבוש שעטנז, ובלבד שלא יתכוונו שהבגד יגן עליהם מפני החמה או הגשמים, והצנועים תולים את הבגדים על מקל, ומבואר שלמרות שאפשר לעשות כמו הצנועים ר"ש מתיר.

מלאכה שאינה צריכה לגופה - שיטת רבי יהודה שמלאכה

שאינה צריכה לגופה חייב עליה, ולר"ש פטור. ועל כן המכבה את הנר מפני נכרים או לסטים או רוח רעה או לחולה שישן, אם עשה כך מפני פיקוח נפש מותר, ואם אין בזה פיקוח נפש, לר"י חייב ולר"ש פטור, וכן אם עשה כך מפני שהוא חס על הנר או על השמן או על הפתילה, לר"י חייב ולר"ש פטור. וכיבוי אינו נצרך לגופו, שהרי היה מעדיף שלא תדלק מעולם, אלא כדי שלא תדלק הפתילה וכדומה, ורק היא שמכבה כדי לעשות פחם, או שמהבה פתילה כדי שכשחוזר וידליקה היא תדלק טוב, הו' מלאכה הצריכה לגופה. ולרבי יוסי רק לצורך הפתילה חייב מפני שעושה אותה פחם, והגמ' (ל"א:;) מבארת שרבי יוסי סובר כר"ש, ואיירי בפתילה שצריך להבהבה, שבזה גם לר"ש חייב. ועולא מפרש שרבי יוסי סובר כר"י שכיון שהוא צריך את הכבוי בשביל דבר אחר חשיב מלאכת מחשבת, ומ"מ רבי יוסי חולק רק בחס על הפתילה, משום דס"ל דהוי כסותר ע"מ לבנות שלא במקומו שהוא פטור, דהנה סתם מכבה וסותר וקורע ומוחק הם קלקול, וכל המקלקלין פטורים, ואינו חייב אלא כשעושה כך ע"מ לתקן, שאז זה לא נחשב קלקול, וסובר רבי יוסי שצריך שהתיקון יהיה באותו מקום, ובמכבה פעולת הכיבוי מתייחסת לפתילה ולא לנר ולשמן, ולכן רק בחס על הפתילה הוי כסותר ע"מ לבנות במקומו. וי"מ שנו ושמין יתכן שהוא צריך אותם לשימוש שאינו הדלקה, וכתב רש"י שאינו נראה, שהרי הוא יודע אם כוונתו להדליק בהם, וסתם נר עומד לחזור ולהדליק בו. ואף שמלאכות שבת נלמדים מהמשכן ועם היו שותף ע"מ לבנות שלא במקומו, כיון דכתיב "על פי ד' יחנו ועל פי ד' יסעו" הוי כסותר ע"מ לבנות במקומו. שיטת רש"י שיש מחייב רק בלא הבהבה מתחילה, דבעיני שיהיה בכיבוי יותר תיקון ממה שהיה לולא ההדלקה.

דוד ושלמה

הגמרא מבארת כמה דברים שאמרו דוד ושלמה, שנראים כסותרים זה את זה, ומתוך הדברים מתבאר מעלת החיים לעומת מעלת המתים, מיתתו של דוד וקבורתו ושמנוחל לו עון בת שבע, ומעלת שמחה של מצוה, ומתי יש לענות כסיל כאילוהות.

ל. מעלת החיים לעומת מעלת המתים - דוד המלך אמר

"לא המתים יהללו יה", והיינו שלעולם יעסוק אדם בחייו בתורה ומצוות קודם שימות, מפני שאחר שמת נעשה חפשי מן התורה והמצוות, וכמו שאמר דוד "במתים חפשי". והא דאמר שלמה "ושבח אני את המתים שכבר מתו", י"מ שהכונה למה שמושה התפלל במדבר הרבה תפילות ולא נענה אף שאין צדיק ממנו, וכשאמר "זכור לאברהם וליצחק ולישראל

עבדך" נענה. וי"מ שהשבח הוא מה שגזירות משה קיימות גם אחרי מותו. וי"מ שהכונה למה שכשבנה שלמה את בית המקדש אמר כ"ד רננות ולא נפתחו שערי היכל להכניס את הארון, וכשאמר שלמה "שאו שערים ראשיכם וכו' ויבוא מלך הכבוד" רצו לבלועו מפני שחשבו שכוונתו לעצמו, ואמר להם "ד' עוז וגבור", והוסיף ואמר "שאו שערים וכו' מי הוא זה מלך הכבוד ד' עוז וגבור וכו' " ולא נענה, ורק כשאמר "זכרה לחסדי דוד עבדך" נענה, ובזה נתברר שנמחל לדוד אותו עוון דבת שבע, ונהפכו פני שוואי דוד (-משפחת שאול שמעי וכיוצא בו) כשולי קדירה, וכן מחל הקב"ה לישראל מה שאכלו ביום כיפור בחנוכת בית המקדש, וחזרו לבתיהם ומצאו נשותיהם בטהרה ונתעברו בנים זכרים. וי"מ שהכונה למה שאמרו לשלמה כשדוד מת בשבת והיה מוטל בחמה, וכן שאל מה יעשה לכלבים של בית אביו שהיו רעבים, ואמרו לו שיחתוך נבילה ויניח לפני הכלבים, ויטלטל את אביו ע"י ככר או תינוק, ונמצא שלצורך כלב חי התירו טלטול נבילה, ואת האריה המת התירו לטלטל רק ע"י ככר או תינוק. לישנא אחרינא הקדימו תשובת הכלב החי לאריה המת.

מיתתו של דוד - דוד ביקש "הודיעני ד' מידת ימי", ואמר לו הקב"ה שגזירה היא שלא ידע האדם יומו, ואמר לו שימות בשבת, ולא הסכים הקב"ה להוסיף לו יום אחד כדי שיוכלו להתעסק בו בהספדו, מפני שאין מלכות נוגעת בחברתה, ולא לקצר ימיו ביום אחד כי זה חשוב לפניו יותר מאלף עולות שהקריב שלמה, כל השבת בכל השנים לא פסק מללמוד מפני שהתורה מגינה ממות, ובא מלאך המות ובחש באילנות ויצא דוד לראות ומת.

לז. ספר קהלת - ביקשו לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו

סותרים זה את זה, בענין השחוק ובענין השמחה, ולא גנזוהו מפני שתחילתו וסופו וכו"ש אמצעו דברי תורה, "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש" הא אם יעסוק בתורה שהיא נבארה קודם השמש יש יתרון. וי"סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", והיינו שכל העולם נברא בשביל אדם הירא את ד' ושומר מצוותיו, וי"מ שהכונה שאדם כזה שקול כנגד כל העולם, וי"מ שהכונה שכל העולם נברא בשביל להיות צוות לאדם כזה. ויישבו חז"ל את הסתירות בדבריו, "טוב כעס" שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז "משחוק" לרשעים בעוה"ז כדי להאכילם חלקם בעוה"ז ולטוורם מן העוה"ב, ו"לשחוק אמרתי מהולל" זה שחוק לצדיקים בעוה"ב, ו"שבחתי אני את השמחה" זו שמחה של מצוה כגון הכנסת כלה, שעל ידי השמחה השכינה שורה, דכתיב "והיה כנגן המנגן ותהי עלי רוח ד' ", (ואין השכינה שורה מתוך עצבות, עצלות, ושחוק ואפי' באין בו לצון מ"מ חסר בישוב הדעת, וקלות ראש - לצון, ודברים בטלים, וכן דבר הלכה וחלום טוב מגיעים ע"י שמחה של מצוה), אבל שמחה שאינה של מצוה עליה נאמר "לשמחה מה זו עושה".

צריך להקדים דבר שמחה לפני דבר הלכה, והני מילי הרב אבל התלמיד ישב באימה, וללישנא בתרא גם הרב צריך להיות באימה אבל יפתח במילתא דבדיחותא.

ביקשו לגנוז ספר משלי מפני שדבריו סותרים זה את זה,

בענין אם לענות כסיל כאוולתו, וישבוהו בשמילי דעלמא אין לענות לו, כדמצינו ברבי ורבי חייא שאמר להם אדם אשתך אשתי ובניך בני, ונתנו לו כוס של יין ופקעו ומתו, והועיל להם שבניהם אינם ממוזרים. ובדברי תורה יענה לכסיל, כדמצינו שרוב גמליאל אמר שעתידיה אשה שתלד כל יום, ואילנות יוציאו פירות בכל יום, וארץ ישראל תוציא גלוסקאות וכלי מילת, ולגלגל תלמיד על דברים אלו, והראה לו ר"ג שתרגולת יולדת כל יום, וצלף מוציאה פירות כל יום, וכמהין ופטירות דומים לגלוסקאות, וסיב הדקל דומה לכלי מילת.

מעלת הענוה ויראת שמים

ל"א. מעלת הענוה של הלל - לעולם יהיה אדם ענוותן כהלל ולא קפזן כשמאי. ומעשה באחד שניסה להקניט את

הלל ע"י שבע ערב שבת בזמן חפירת הראש ושאל מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות וכו', ואמר לו הלל שישאל את כל השאלות שיש לו, והפסיד ד' מאות זוז. עוד מצינו ששמאי לא הסכים לגייר מי שקיבל רק תורה שבכתב שהרי גזר שלא מקבל אפי' דבר אחד אין מקבלים אותו, והלל גיירו וסמך על חכמתו שיגויילנו לקבל עליו, שלא היה כופר בתורה שבעל פה, והביאו להאמין גם בתורה שבע"פ. וכן מצינו ששמאי לא הסכים לגייר אחד שרצה ללמוד כל התורה על רגל אחת, והלל אמר לו כל דעלך סני לחברך לא תעביד, ואידך פירושה זיל גמור, י"מ חברך היינו הקב"ה שלא יעבור על דברי הקב"ה כמו שאינו רוצה שתבירו יעבור על דבריו, וי"מ חבירו ממש כגון גזילה גניבה וניאוף ורוב המצות. וכן מצינו ששמאי לא הסכים לגייר אחד שרצה להתגייר ולהיות כה"ג, והלל גיירו ואח"כ לימדו הפסוק "והזר הקרב יומת".

והיה אמנות עיתך חוסן ישועות חכמת ודעת - אלו ו' סדרי משנה. ורבה דורש שכשמכניסים אדם לדין שואלים אותו- נשאת ונתת באמונה, קבעת עיתים לתורה כדי שלא ימשך לעסוק כל היום בדרך ארץ, עסקת בפריה ורביה, ציפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ואף אם קיים כל זאת צריך שתהיה יראת ד' אוצרו.

ל"א. תורה ויראת שמים - התורה צריכה יראת שמים,

כתבואה שמרוקביה אם לא מערבים בה קב חומטין (ואים בזה משום אונאה). תורה בלא יראת שמים דומה לגזבר שיש לו מפתחות פנימיות ולא חיצוניות, דבלא יראת שמים אינו חרד לשמור ולעשות. התורה היא השער ליראה. לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שיראו מלפניו. רבי סימון שיבא אדם שהוא בר אורין, ואמר לו רבי אלעזר שטוב לשבח במה שהוא ירא חטא מלשבח בבר אורין, דאין לו לקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד.

ל"ב. אל תרשע הרבה - אף אם עשית עבירות אל תוסיף

עוד לחטוא. לא דיין לרשעים שאינם חרדים מיום המיתה, אלא שלבם בריא כאלום, אבל יודעים הם שדרכם למיתה, אלא שהחלב שעל הכליות מונע מהם להתעורר לתשובה.

עונשי העבירות בזמני סכנה

בזמן שהאדם נמצא בסכנה הוא עלול להעשש גם על עונות שלא היה ענש לולא הסכנה, או שיכנו לו מזכותיו, ויש עונות שהם סיבה מיוחדת לעונש מסוים, וכדלהלן.

ל"ב. באיזה זמן יש חשש מיתה בנשים ועל איזה עוון-

נשים נבדקות בשעת לידתן ואם אינן זהירות בנדה חלה והדלקת הנר הן מתות, והמיחוד בזמן הלידה הוא משום שאז היא במצב סכנה והורע מזולה, וי"מ מפני שאז היא נענשת בלאו הכי על חטאה של חוה, וי"מ מפני שאז ללא סיעתא אין דשמיא לפתוח רחמה היא מתה מאיליה, וי"מ כשהיא בריאה אין כח למקטרג להזכיר עוונותיה. וי"א שהנשים מתות בילדותן ואפי' שלא בשעת לידה בגלל ג' דברים אלו, וי"א בגלל שמכבסות צואת בניהן בשבת, וי"א בגלל שקוראות לארון הקודש ארון.

באיזה זמן יש חשש מיתה באנשים - האנשים נבדקים

בזמן סכנה שלהם, כגון כשעולים על הגשר, לפי שכאשר האדם נמצא בסכנה צריך נס להצלתו, וגם אם ניצל מהסכנה מנכים לו מזכותיו. רב לא עבר במעבורת עם נכרי שמא יענש יחד עם הנכרי, ושמואל עבר דווקא עם נכרי משום שאין השטן שולט על שני עמים יחד. עמי הארצות מתים בגלל שקורין לארון הקודש ארון ולבית הכנסת בית עם. (הלכות הקדש ותרומות ומעשרות הם גופי תורה ונאמנים בהם עמי הארץ, דמדאורייתא מותר לחבר לאכול פת ולסמך על עם הארץ שהפריש ממנה מעשרות, ורק רבנן אסרו דמאי. וכן אין חבר צריך לחשוש בנכסי עם הארץ שמא הקדישם וחזרו בו. וי"מ שהאמינו חכמים שהיו שמביאים לנסכים הוא טהור, וקשה שהרי בזה נאמן אף מדרבנן ובמעשרות לא).

מגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב.

מתי ראוי לבקש רחמים - לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, מפני שאם יחלה צריך זכות כדי להתרפא. הנוטה למות

מועיל לכלום. והרווחץ בחמין ולא נשתטף בצונן, הרי זה כבזול שהכניסוהו לאור ולא הכניסוהו לצונן לחוק את הברזל. והרווחץ ולא סך, הרי זה כשופך מים על חבית הפוכה.

שתיה או הכנסת מים בשבת למיחם

הגמ' דנה אם מותר להשתמש בשבת במים ששהו בכלי חם, או שיש בזה איסור שהיה לפי רש"י או בישול לפי תוס'. כמו כן בהכנסת מים לכלי מתכת בשבת, שייך לעבור על איסור מצרף בכך שהמים הקרים מחזיקים את הכלי. כמו כן בהכנסת מים חמים לתוך מים קרים או לחיפך, שייך לעבור על איסור בישול חמים הקרים. הגמ' מבארת מתי שייכים החששות הנ"ל.

שתית מים מכלי ששמים בו גחלים - מוליאר, והיינו כלי שהמים מנכפנים והגחלים נמצאים בבית קיבול קטן מבוחץ, אם הוא גרוף שותים ממנו בשבת, אע"פ שהוחמו מעט מהכלי, כיון שאינו מוסף גחל. אבל אנטיכי אין לשתות ממנו אף בגרופה וקטומה, י"מ שאנטיכי היינו בי כריי שיש בכירה חלל שיש בו מים ולצידו גחלים, ודופנה עב, וכיון שיש שם אש בכל ימות החול היא חמה מאד, ומוסיף הגבל במים אף בגרופה, אבל בבי דודי יורה גדולה שיש לה שני שוליים וביניהם גחלים המים על השוליים העליונים מותר, וי"מ דהיינו בי דודי, ואסור מפני שחוששתה מחמתמה שמתוך שהשוליים מכוסים חומם משתמו, וי"מ שנחושט טבעה לשמר את הרתיחה), וכ"ש שאסור בבי כריי. וי"מ לשמוליאור אין ב' שוליים, ולבי דודי יש מחיצה באמצע.

מ"א: הכנסת מים למיחם - מיחם שפינהו מהמים שבו, לרבי יהודה אסור לתת לתוכו מים כלל מפני שמצרף, דניתנת מים לכלי מתכות חם מחזקת את הכלי, וזה גמר מלאכת הצורפים, ולר"ש מותר דדבר שאינו מתכוון מותר, ואף לר"ש אין לתת מים מועטים שיתחממו בו, אלא הרבה מים שיופשרו ולא יתחממו, והיכא שיש בו מעט מים ופינהו מעל האש אין בו משום מצרף לכו"ע, אבל אסור לתת בו מים מועטים שיתחממו, אלא מים מרובים בכדי להפשירים. לרב אסור לתת מים בשיעור שיכולים לצרף והיינו כשממלא את כולו, ושמואל מתיר גם בזה, דס"ל כר"ש דדבר שאינו מתכוין מותר, אף דס"ל כרבי יהודה שמלאכה שאינה צריכה לגופה אסור.

מ"ב. מה התירו חכמים במקום שיש נזק לרבים - לשמואל

מותר לכבות גחלת של מתכת ברה"ר, כדי שלא ינזקו בה רבים, דכיוי ברזל אסור מדרבנן ובמקום שיש נזק לרבים לא גזר, ולדבריו מותר להוליך קוץ ברה"ר פחות פחות מד"א עד שישלטנו לצדיי הרה"ר, ובכרמלית שאיסור הטלטול בה הוא מדרבנן מותר לטלטלה אפי' יותר בעקיה אחת, אבל גחלת של עץ שיש בכיבויה איסור דאורייתא אסור לכבות, דס"ל כרבי יהודה שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, אבל לר"ש גם בזה פטור, דכל כיבוי אינו צריך לגופו, חוץ מעושי פחמין ומהבהבי פתילה.

עירוב מים חמים וצוננים - לב"ש מותר לשפוך חמין לתוך צונן דס"ל תתא דבר, והצונן מצנן את החמין, ולא צונן לתוך חמין מפני שהחמין מחממים את הצונן, ולב"ה מותר אף צונן לתוך חמין, ודווקא כשהמים החמים מונחים בכוס שכיון שהוא צריך את המים לשתיה לא ניהא ליה שיתחממו הרבה, ועוד דכלי שני הוא. אבל אם הם באמבטי שהיא כלי ראשון אסור לערות לתוכם צונן אף לב"ה. ורצה רב יוסף לומר שספל דינו כאמבטי אף שהוא כלי שני, דכיון שהמים מיועדים לרחיצה ולא לשתיה ניהא ליה שיתחממו הרבה, ואמר לו אביי שרבי חייא תני שספל אינו כאמבטי, ומותר לתת קיתון מים לתוך ספל של מים, בין חמין לתוך צונן בין צונן לתוך חמין, וכן נהג רבא. ואיתא בברייתא שר"ש בן מנסיא אוסר, ורב נחמן אמר שהלכה כדבריו, בפשטות כוונתו לאסור לתת חמין לתוך צונן באמבטי, והגמ' אומרת שלהו"א של רב יוסף כוונת ר"ש בן מנסיא שגם בית הלל אוסרים נתינת צונן לתוך כוס חמין.

דיני בישול

איסור בישול מדאורייתא הוא בכלי ראשון, אף לאחר שהוסר מן האש, אבל בכלי שני אין איסור דאורייתא. הגמרא דנה האם גם תבלץ ומלא שייכים לכלל

זה, או שתכונתם שונה וממילא דינם שונה. כמו כן במבאים התוס' האם יש בישול בעריוי מכלי ראשון.

מ"ב: בישול תבלין - אסור לתת תבלין בכלי ראשון, אף לאחר

שהוסר מן האש, דכלי ראשון מבושל כל זמן שהוא רותח, אבל בכלי שני מותר, דכלי שני אינו מבושל. ורבי יהודה מתיר אף בכלי ראשון שהעבירו מן האור, אלא אם כן יש בו חומץ, או ציר של דגים, לפי שכשהם רותחים הם מבושלים את התבלין.

בישול מלח - י"א שאסור לתת מלח אף בכלי שני, מפני שגם שם הוא מתבושל. ולרב נחמן ולישנא בתרא מותר לתת מלח אף בכלי ראשון שהוסר מן האש. מפני שמלח צריך בישול כבישרא דתורא.

ביטול כלי מהיכנו, וטלטול כלי לצורך מוקצה

חכמים אסרו לטלטל דברים מסוימים בשבת, והיינו דברים שהאדם הקצה אותם מדעתו מחמת איהו סיבה, וחלק מפרטי הדינים בזה יבוארו להלן (מ"ג - מ"ז). הגמ' כאן מבארת האם מותר לקחת כלי המותר בטלטול ולהעמיד אותו במצב שהוא יהיה אסור בטלטול, וכן האם מותר להשתמש בכלי המותר בטלטול, לצורך דבר האסור בטלטול.

אסור לתת כלי תחת הנר לקבל בו את השמן המטפף מן הנר, מפני שהשמן הוא מוקצה, וקסבר אין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר שאינו מוקצה, אי נמי קסבר אסור לבטל כלי מהיכנו. להניחו במקום שלא יוכל לטלטלו משם, דהוי כקובע לו מקום ומחברו בטיט ודמי למלאכה. ואם נתנוהו מבעוד יום מותר להשאירו שם. (דין טלטול השמן יתבאר לקמן מ"ד.).

אמר רב חסדא אע"פ שאמרו אין נותנים כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה, כשהיא נוטילה את הביצה במקום מדרון והוא חושש שהיא התגלגל ותישבר, כמו שאסור לתת כלי תחת הנר לקבל את השמן, אבל כופה עליה כלי שלא תשבר -

לרבה טעמא דרב חסדא משום שאין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל, וס"ל שתרגולת עשויה להטיל ביצה באשפה ולא במקום מדרון, ולכן מותר רק לכפות עליה כלי, דהצלה מצויה התירו אף לצורך דבר שאינו ניטל, והצלה שאינה מצויה כגון מדרון, וטפטוף שמן דמתני' לא התירו. ולפי זה מה שמצוינו שמותר לתת כלי תחת חבית של טבל שנשברה, איירי בחבית חדשה שמצוי שתשבר. ומה שמותר לכפות קערה ע"ג הנר, איירי בבית נמוך שמצוי שהלהבה תאחוז בקורה. ומה שמותר לסמוך קורה שנשברה בספסל או בארוכות המיטה, איירי בקורה חדשה שעשויה להשבר מחמת כובד הטיט שהיו טחים על הגג. ומה שמותר לתת כלי תחת הדלף, איירי בבית חדש שמצוי בו דלף. ומה שמותר לתת כלי לקבל ניצוצות, הטעם הוא משום שניצוצות שכיחי.

מ"ג. לרב יוסף טעמא דרב חסדא משום **מבטל כלי מהיכנו.** ומ"מ מותר לתת כלי תחת חבית של טבל שנשברה, דטבל חשוב מוכן בשבת כיון שאינו מוקצה אלא מחמת איסורו, ואם עבר על דברי חכמים ותיקנו מתוקן ומותר לטלטלו ולאכלו, ולהכי לא חשיב מבטל כלי מהיכנו. ומותר לתת כלי לקבל ניצוצות, מפני שאין בניצוצות ממש. ומותר לסמוך קורה שנשברה, דווקא ברפוי. ומותר לתת כלי תחת הדלף, דווקא בדלף הראוי. ומותר לכפות את הסל לפני האפרוחים, כיון שהסל יהיה מותר בטלטול אחר שירדו ממנו, אמנם אם היו עליו כל בין השמשות אסור משום **מיגו דאתקצאי.**

שיטת רב יצחק שאין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל אפי' בדבר מצוי, וכל המקומות הנ"ל שמצוינו שמותר, איירי בצריך למקומו, ומתוך שיכול ליטלו לצורך מקומו, מוליכו למקום שירצה. ומה שהתירו לפרוס מחצלאות ע"ג אבנים בשבת, איירי במקורזלות דחזיא לבית הכסא. ומה שהתירו לפרוס מחצלאות ע"ג לבנים בשבת, מדובר בלבנים שנשארו מהבנין שאינם מוקצה מפני שהם ראוים לשבת עליהם. ומה שהתירו לפרוס מחצלת על גבי כוורת דבורים מפני החממה

והגשמים (ובלבד שיפרוס בצורה שיוכלו הדבורים לצאת, דאל"כ אסור משום צידה, שהרי רבי יהודה אוסר דבר שאינו מתכוין), איירי שיש שם דבש, או חלות דבש שחישב עליהם מערב שבת.

טלטול או עשית מחיצה לכבוד המת

מות מוטל בחמה ויהיה בזיון למת אם ישאר שם ויסריה, אסור לטלטלו משום איסור מוקצה, ואסור לעשות אהל להגן עליו מפני החממה משום איסור עשית אהל. הגמ' מבארת באיזה אופנים מותר לטלטלו או לעשות אהל עבורו.

מ"ג: עשית מחיצה להגן על מות מפני החממה - מות המוטל בחמה ויש לחוש שימרה להסריה, באים שני אנשים ויושבים בצידו על הקרקע כדי שיצטערו מהקרקע שהתחממה מהחמה, חם להם מלמטה, מביאים מיטה לישב עליה, חם להם מלמעלה מביאים מחצלת ופורסים עליהם, וזוקפים המיטות ושומטים על המיטות את המחצלת, וכשרצו נשמטים משם, ונמצאת מחיצה עשויה מאיליה. אבל אסור לזקוף את המיטות ואח"כ לפרוס את המחצלת, מפני שדרך עשית אהל הוא מחיצות ואח"כ גג, ואין עושיין אהל עראי בתחילה בשבת.

טלטול מת בשבת - מותר לכו"ע לטלטל מת ע"י ככר או תינוק, ולהופכו ממיטה למיטה עד שמגיע לצל, לשמואל מותר ולרב אסור. ונחלקו אם טלטול מן הצד מותר. ומומה שמצינו במשנה שנחלקו אם מצילים את המת מפני הדליקה, אין הכרח שנחלקו אם מותר לטטול מן הצד, ד"י"ל שבעלמא טלטול מן הצד אסור, והתם רבי יהודה בן לקיש מתיר מפני שמתוך שאדם בהול על מותו יש לחוש שאם לא נתיר לו לטלטלו יבוא לכבות, אבל במוטל בחמה אסור. והלכה כרבי יהודה בן לקיש.

דיני מוקצה לר"י ולר"ש

יש כמה סוגים של מוקצה: א' מוקצה מחמת חסרון כיס, והיינו דבר שאדם מקפיד לשומרו שלא ישתמשו בו לדברים אחרים כדי שלא יפגם. ב' מוקצה מחמת גופו, והיינו דבר שאינו כלי או מאכל, כגון אבנים בעלי חיים ומועות. ג' כלי שמלאכתו לאיסור, והיינו כלי שעיקר תשמישו הוא מלאכה האסורה בשבת. ד' מוקצה מחמת מצוה, והיינו דבר שהוקצה למצוותו, כגון ניו סופה. וכן שייך איסור מוקצה בדבר שהוא בסיס לדבר האסור, או בדבר שהיה מוקצה כנגיטת השבת.

יש כמה שיטות תנאים מה נאסר במוקצה ומה לא נאסר. רבי יהודה מחמיר באיסור מוקצה ואוסר כל דבר שאדם הקצה מדעתו כנגיטת השבת, מחמת שבאותו זמן היה מוקצה או בסיס למוקצה, או שהכניסו לאוצר וכדומה, ורבי שמעון מיקל בזה, וכדלהלן.

מ"ד. טלטול שמן שבנר או בקערה - מותר השמן שבנר ובקערה, לרבי יהודה אסור משום מוקצה, ולר"ש מותר להשתמש בו לאחר שנכבה הנר, (ולמר זוטרא בנרות גדולים אסור, מפני שאין דעתו עליהם). ולרבי אליעזר בנו של ר"ש מותר לקחת מנר הכבה דכיון שהוא כבה והולך אינו חייב משום מכבה, ומשמך המטפטף אפי' בשעה שהנר דולק, דס"ל כאביו דלית ליה מוקצה, אמנם הוא מתיר אפי' בשעה שהנר דולק.

טלטול נר בשבת - לשיטת רבי יהודה מותר לטלטל נר חדש, אבל לא ישן משום שהוא מוקצה מחמת מיאוס. לשיטת רבי מאיר דווקא נר שהדליקו בו בשבת אסור בטלטול, דאית ליה מוקצה מחמת איסור ולא מוקצה מחמת מיאוס. ולשיטת רבי שמעון גם נר שהדליקו בו בשבת אינו אסור אלא בזמן שהוא דולק שמא יכבה. ואיתא בברייתא שכוס קערה ועששית לא יזיזם ממקומם, לעולא היינו לשיטת רבי יהודה, ולמר זוטרא אף לר"ש אסור בזה, דכיון שהה גדולים אין דעתו עליהם, זלא אסיק אדעתיה שיכבו היום. ופמוט מנורה של מכתח שאינה מאוסה, אם הדליקו עליו אסור לכו"ע אף לר"ם, ואם לא הדליקו עליו מותר אף לרבי יהודה.

חדש

גיתן להשיג שוב את הסט תמצית הש"ס (ללא תוס', ורש"י חלקי) על כל הש"ס במחיר 100 ₪.

בנוסף יצאו לאור מהדש כל חוברות תמצית משנה ברורה, 6 חלקים ב6 חוברות.

עלות הוברת 10 ₪ סט 50 ₪.

כמו כן גיתן להשיג את סיכומי תמצית ההלכה (עם טור ובי" שו"ע וגו"כ), על הלכות שבת, מועדים וגדה.

וכן יצאו לאור חוברות תמצית הש"ס (גפ"ת) על מסכתות שבת, ב"ק, ב"ג.

לפרטים 052-7692282

קייבלת תועלת מהגליון?

באפשרוהך לזכזות לומדים גוספים,

גיתן לתרום ביצורים פלוס' קופת 'תמצית'

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי ומשנה ברורה הפץ היים ואהבת הסד

גיתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- **בטלפון 0737-289-669**

- **במייל 7692282@gmail.com**

- **בגדרים פלוס קופת לדעת.**

הגדרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, זיכוי 400 ₪ ברשת יפה נוף', 101 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת יפה נוף'.

^[1]
^[2]